

TILASTOJA KORKEAKOULUOPIISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOISTA 2018

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2019:12

ISBN 978-952-13-6641-3 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TILASTOJA KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOISTA	6
2.1	Ulkomaanjaksojen määrä on laskenut	6
2.2	Yliopistossa joka viides, ammattikorkeakouluissa joka kahdeksas uusi opiskelija lähtee ulkomaanjaksolle	7
2.3	Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot ovat hieman lisääntyneet	8
2.4	Ulkomaanjaksolle lähtevien määrä on laskenut lähes kaikissa korkeakouluissa	9
2.5	Joka kolmas ulkomaille lähtijä on kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alalta.	12
2.6	Eurooppa on selvästi suurin ulkomaanjaksojen kohde- ja lähtöalue	16
2.7	Moneen suosittuun kohdemaahan lähtevien määrä on vähentynyt	18
2.8	Valtaosa ulkomaanjaksoista tehdään EU:n Erasmus+-ohjelman kautta	21
3	NÄKÖKULMIA LASKEVIIN LIKKUVUUSLUKUIHIN	22
3.1	Ulkomailta hyväksytyjen opintopisteiden määrä on kasvanut	22
3.2	Ruotsissa ja Norjassa ulkomaanjaksoille lähtevien opiskelijoiden määrä ei ole laskenut	24
3.3	Myös Erasmus+-liikkuvuus Suomesta ulkomaille on vähentynyt	25
3.4	Opiskelijoiden näkemyksiä ulkomaanjaksolle lähdön esteistä	26
3.5	Korkeakoulujen henkilökunnan näkemyksiä vähenevän liikkuvuuden syistä	27

1 JOHDANTO

Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus nähdään kansallisissa linjauksissa tärkeänä osana korkeakouluopintojen kansainvälisyyttä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisen toiminnan edistämisen linjauksissa vuosille 2017-2025¹ opiskelijoiden kansainväliset liikkuvuusjaksot rakentavat aidosti kansainvälistä korkeakouluuyhteisöä. Raportissa ehdotetaan opiskelutai harjoittelujaksoa ulkomailla osaksi kaikkia korkeakoulututkintoja. Lisäksi kansainvälisen liikkuvuuden halutaan edistävän opintoja, olevan suunniteltua ja sisältyvän opintoihin.

Ulkomaanjaksojen merkitystä korostaa myös se, että opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi keväällä 2019 selvityshenkilöä laatimaan ehdotuksia toimenpiteiksi, joilla opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus saadaan kaksinkertaistettua vuoteen 2030 mennessä². Suomi on myös hyväksynyt yhdessä muiden EU-maiden kanssa tavoitteen, jonka mukaan vuoteen 2020 mennessä 20 prosenttia korkeakoulusta valmistuneista on tehnyt osan opinnoistaan ulkomailla.

Euroopan unionin Erasmus+-ohjelmasta kohdistuu myös paineita ja mahdollisuuksia opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämiselle. Ohjelma on suurin korkeakouluopiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta tukeva järjestely, ja uudelle ohjelmakaudelle 2021-2027 on esitetty korotusta budjettiin, mikä mahdollistaisi entistä useamman opiskelijan ulkomaanjakson rahoittamisen.

Toisaalta korkeakoulujen kansainvälistymisen ohjaus on moniäänistä eikä kansainvälinen liikkuvuus ole aina keskiössä. Korkeakouluja kannustetaan profiloitumaan ja tekemään itsenäisesti linjaukset mm. kansainvälisyyden suhteen. Kansallista ohjausta halutaan siirtää pois yksittäisistä toimista, kuten ulkomaanjaksojen järjestämisestä. Korkeakoulujen rahoitusmalleja on uudistettu siten, etteivät kansainväliset liikkuvuusjaksot ole enää erillinen peruste rahoitukselle. Korkeakouluja kannustetaan myös hyödyntämään enemmän virtuaalisia ja kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia.

Tässä raportissa tarkastellaan tilastojen valossa korkeakouluopiskelijoiden ulkomaanjaksot vuonna 2018. Keskeinen havainto on, että huolimatta aiheen tärkeydestä kansallisissa linjauksissa opiskelijat tekevät entistä vähemmän ulkomaanjaksot. Raportin ensimmäisessä osiossa tarkastellaan tilastoja ulkomaanjaksoista eri näkökulmista. Toisessa osiossa rikastetaan kuvaa laskevista liikkuvuusluvuista tuomalla mukaan muita aiheeseen liittyviä teemoja ja tietolähteitä.

Ulkomaanjaksolla opiskelija tekee osan opinnoistaan ulkomailla – joko korkeakoulussa opiskellen tai työpaikalla kansainvälisenä harjoitteluna. Tyypillisesti ulkomaanjaksot kestävät lukukauden tai -vuoden, mutta myös lyhyempiä jaksoja tehdään. Ulkomaanjaksot luokitellaan pitkäkestoisiksi, mikäli niiden kesto on vähintään 3 kuukautta, ja lyhytkestoisiksi, mikäli kesto on alle tämän. Opiskelija voi lähteä ulkomaanjaksolle vaihto-ohjelman rahoituksella, kuten EU:n Erasmus+ -ohjelma, tai järjestämällä itse.

Tilastot korkeakouluopiskelijoiden ulkomaanjaksoista löytyvät Vipunen-tilastopalvelusta: <https://vipunen.fi> | Korkeakoulutus ja t&k-toiminta | Kansainvälisyys.

1 Yhteistyössä maailman parasta. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjaukset 2017–2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:11

2 Jokaiselle mahdollisuus kansainvälistymiseen. Selvityshenkilön raportti kansainvälisen liikkuvuuden kaksinkertaistamisesta koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:15

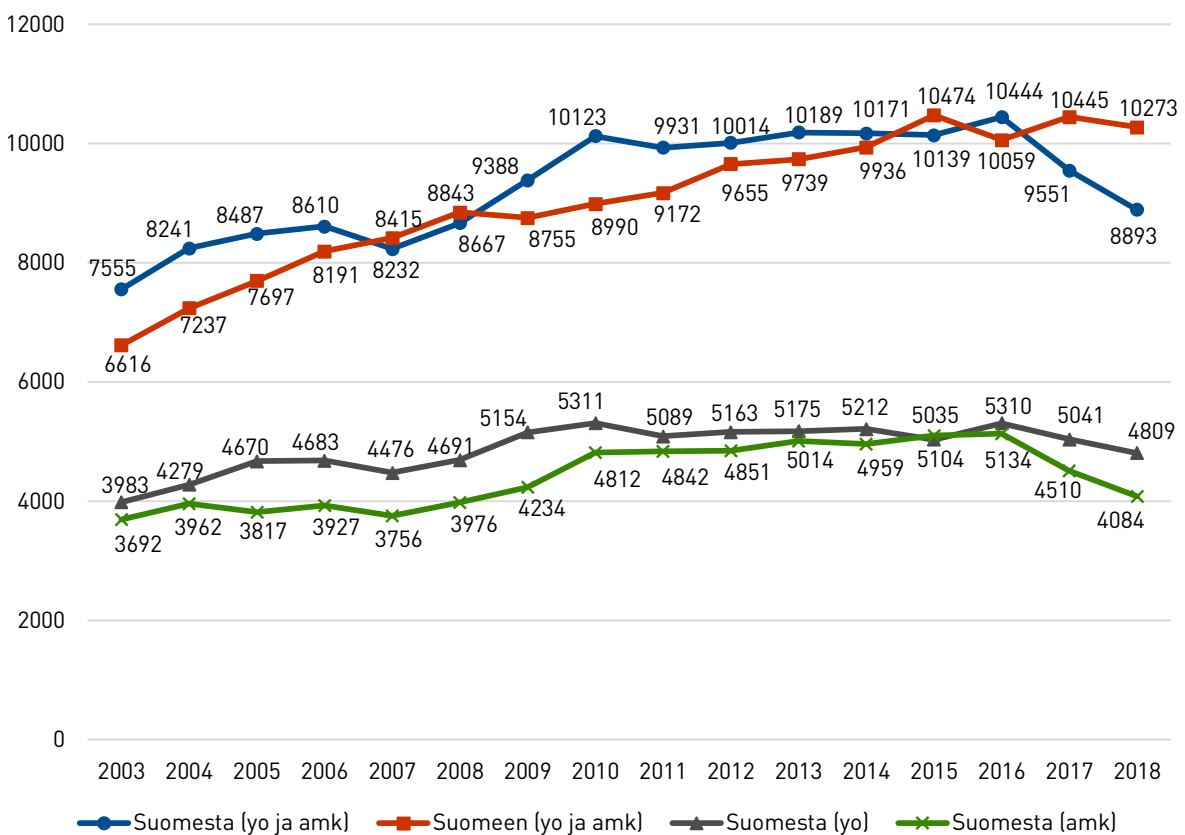
2 TILASTOJA KORKEAKOULUOPISEKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOISTA

2.1 Ulkomaanjaksosten määrä on laskenut

Korkeakouluopiskelijat lähtevät pitkäkestoiselle eli vähintään 3 kuukauden mittaiselle ulkomaanjaksolle osana opintojaan vähemmän kuin aikaisemmin. Vuonna 2018 korkeakouluopiskelijat tekivät Suomesta ulkomaille runsaat 8 800 ulkomaanjaksoa, mikä on 15 % ja noin 1 500 jaksoa vähemmän kuin kaksi vuotta aikaisemmin. Suomesta lähtee ulkomaanjaksolle nyt vuosittain vähemmän opiskelijoita kuin tänne tulee.

Korkeakouluopiskelijoiden Suomesta ulkomaille tekemien ulkomaanjaksosten määrä on laskenut kahtena vuonna peräkkäin.

Ammattikorkeakoulusektorilla ulkomaanjaksot ovat kahden vuoden aikana vähentyneet voimakkaammin kuin yliopistosektorilla (amk -20 %, yo -9 %). Muuten kehitys on ollut saman tahtista eri sektoreilla: vuosina 2007 – 2010 ulkomaille lähtevien määrä kasvoi, 2011 – 2016 määrä on pysynyt tasaisena ja tämän jälkeen se on lähtenyt laskuun.

KUVIO 1. KORKEAKOULUOPISEKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) YLIOPISTOISSA JA AMMATTIKORKEAKOULUISSA 2003-2018

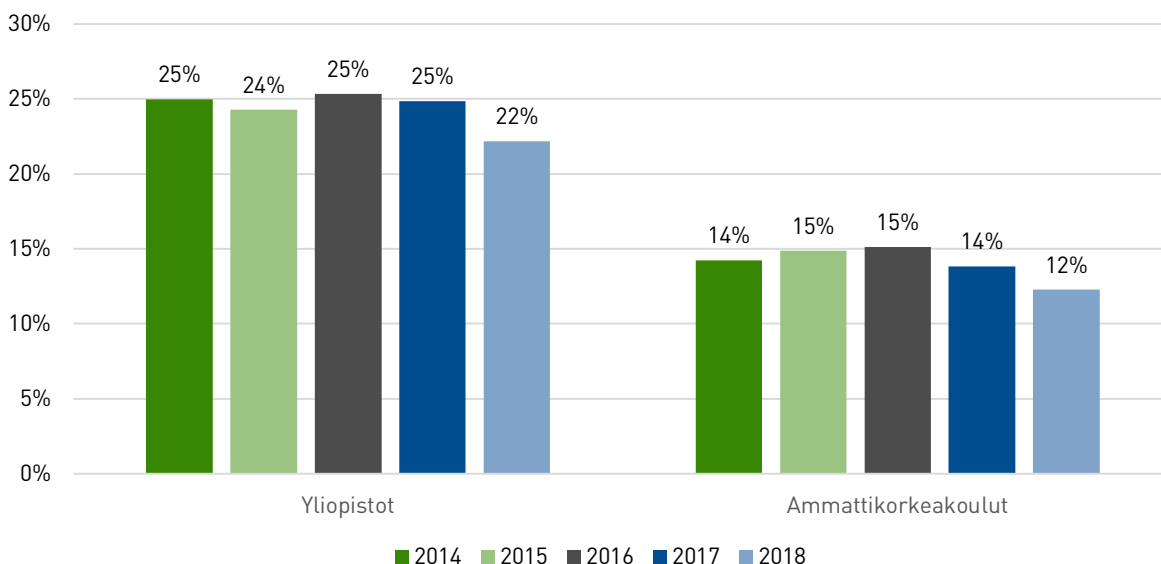
2.2 Yliopistossa joka viides, ammattikorkeakouluissa joka kahdeksas uusi opiskelija lähtee ulkomaanjaksolle

Suomalaisopiskelijoiden into lähteä pitkäkestoiselle, vähintään 3 kuukauden mittaiselle ulkomaanjaksolle on laskenut myös kun tarkastellaan ulkomaanjaksoja suhteessa samana vuonna aloittaneiden uusien opiskelijoiden määrään. Ulkomaanjaksojen suhteuttaminen uusien opiskelijoiden määrään antaa arvion siitä, kuinka iso osa vuosikurssista lähtisi ulkomaanjaksolle osana opintojaan, mikäli ulkomaanjaksojen määrä pysyisi ennallaan ja kukin opiskelija tekisi vain yhden ulkomaanjakson.

Vuosikurssien pieneneminen ei selitä ulkomaanjaksolle lähtevien määrän vähenemistä. Yliopistoissa alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa aloittavien uusien opiskelijoiden määrä on neljässä vuodessa päinvastoin hieman kasvanut (+4 %). Uusien ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien uusien opiskelijoiden määrä on hieman laskenut (-4 %), mutta ei yhtä paljon kuin ulkomaanjaksolle lähtevien.

Yliopisto-opiskelijoista hieman useampi kuin joka viides (22 %) lähtee ulkomaanjaksolle. Aktiivisimmillaan noin joka neljäs (25 %) yliopisto-opiskelija lähti ulkomaanjaksolle osana opintojaan. Ammattikorkeakouluopiskelijat lähtevät ulkomaanjaksoille harvemmin, mikäli aktiivisuutta tarkastellaan suhteessa aloittaneiden määrään. Noin joka kahdeksas (12 %) uusi opiskelija lähtee ammattikorkeakouluissa ulkomaanjaksolle, parhaimmillaan lähtijöitä on ollut 15 % vuosikurssista.

Suhteutettaessa ulkomaanjaksoja uusien opiskelijoiden määrään on yliopistosektorilla otettu mukaan alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon aloittaneet uudet opiskelijat, ammattikorkeakoulusektorilla vain ammattikorkeakoulututkinnon aloittaneet opiskelijat, ei ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

KUVIO 2. KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUHTEESSA UUSIIN OPISKELIJOIHIN 2014 – 2018

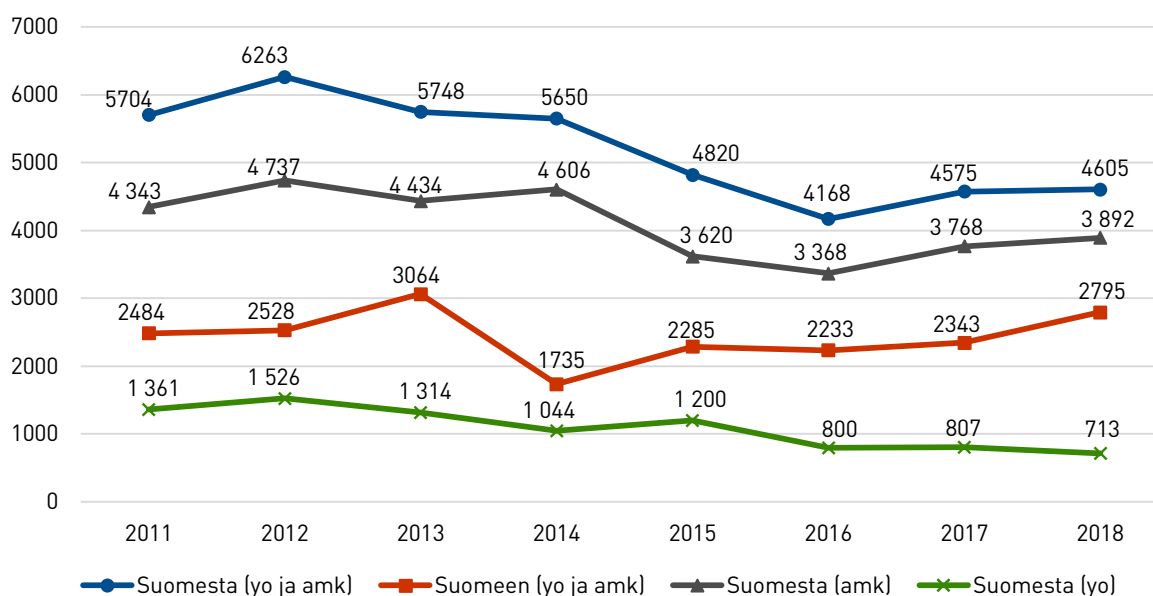
2.3 Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot ovat hieman lisääntyneet

Korkeakouluopiskelijoiden tekemät lyhytkestoiset eli alle 3 kuukauden mittaiset ulkomaanjaksot Suomesta ulkomaille ovat kahdessa vuodessa lisääntyneet runsaalla 400 jaksolla eli 10 prosentilla. Useamman vuoden tarkastelussa kuitenkin myös lyhytkestoisten jaksojen määrä on laskenut.

Ammattikorkeakouluissa opiskelijat lähtevät lyhytkestoisilla ulkomaanjaksoille selvästi enemmän kuin yliopistoissa. Ammattikorkeakouluissa lyhytkestoisia ulkomaanjaksoja tehdään erityisesti terveys- ja hyvinvointialalla, tekniikan alalla sekä taide- ja kulttuurialalla. Yliopistosektorilla taide- ja kulttuuriala erottuu aktiivisena alana lyhytkestoisissa ulkomaanjaksoissa.

Pitkäkestoisten ulkomaanjaksojen väheneminen ei selity sillä, että opiskelijat lähtevät ulkomaille entistä lyhyemmille jaksoille. Lyhytkestoisten jaksojen pieni kasvu ei riitä kompensoimaan laskua pitkäkestoisissa ulkomaanjaksoissa.

Korkeakouluissa on paljon perheellisiä, työssäkäyviä ja iältään vanhempia opiskelijoita. Kolmannes korkeakoulututkinnon aloittavista on yli 24-vuotias³, 16 prosentilla korkeakouluopiskelijoista on lapsia⁴ ja yli puolet on työsuhteessa opintojen aikana⁵. Lyhyemmät ulkomaanjaksot voisivat palvella tätä joukkoa hyvin, sillä heille ulkomaille lähtö yli kolmeksi kuukaudeksi voi olla haastavaa.

KUVIO 3. LYHYTKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (ALLE 3 KK) YLIOPISTOISSA JA AMMATTIKORKEAKOULUISSA 2011-2018

3 Vipunen.fi <https://vipunen.fi/fi-fi/kkyhteiset/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>

4 Opiskelijatutkimus 2017. EUROSTUDENT VI – tutkimuksen keskeiset tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:37

5 Tilastokeskus: https://www.stat.fi/til/opty/2017/opty_2017_2019-03-14_tie_001_fi.html

Lyhytkestoisten jaksojen suosiota hillitsee kuitenkin se, että iso osa apurahoista on kohdistettu vähintään 3 kuukauden mittaisille jaksoille. Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus-ohjelmassa on mahdollista saada rahoitusta myös lyhyemmille ulkomaanjaksoille Pohjois- tai Baltian maihin. EU:n Erasmus+-ohjelmassa on mahdollisuus lähteä kahden kuukauden mittaisiin harjoittelujaksoihin. Nämä kattavat kuitenkin pienen osan ulkomaan jaksoista.

2.4 Ulkomaanjaksolle lähtevien määrä on laskenut lähes kaikissa korkeakouluissa

Ulkomaanjaksolle lähtevien määrän väheneminen ei selity yhdessä tai parissa korkeakoulussa tapahtuneella muutoksella, vaan koskettaa korkeakoulukenttää laajemmin. Käytännössä muutamaa korkeakoulua lukuun ottamatta ovat pitkäkestoisille ulkomaanjaksoille lähteneiden määrä laskenut kaikissa.

Ammattikorkeakoulusektorilla suurimmat pudotukset ulkomaanjaksolle lähteneiden määrässä vuosina 2016 – 2018 löytyvät Humanistisesta ammattikorkeakoulusta ja Yrkeshögskolan Arcadasta, joissa lähtijöitä oli 2018 vain hieman yli puolet kahden vuoden takaisesta. Tosin kumpikin on pienehkö ammattikorkeakoulu, jossa ulkomaanjaksolle lähteviä on alun alkaenkin melko vähän. Vaasan ammattikorkeakoulu ja Satakunnan ammattikorkeakoulu ovat ainoita ammattikorkeakouluja, jotka ovat pystyneet lisäämään ulkomaanjaksojen määrää tarkastelu-vuosina, Satakunnan ammattikorkeakoulu jopa runsaasti.

Yliopistosektorilla suurimmat pudotukset ulkomaanjaksolle lähtevien määrässä löytyvät Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta ja Helsingin yliopistosta, joissa kummassakin opiskelijaliikkuvuuden virrat ovat suuret. Neljä yliopistoa on pystynyt kasvattamaan ulkomaille lähtevien määrää tai pitämään sen ennallaan: Itä-Suomen yliopisto, Taideyliopisto, Åbo Akademi ja Tampereen yliopisto. Kasvuprosentit ovat tosin pieniä.

Korkeakoulujen väliset erot ovat suuria, kun tarkastellaan opiskelijoiden aktiivisuutta kansainvälisessä liikkuvuudessa.

Aktiivisuutta kansainvälisessä liikkuvuudessa tarkastellaan tässä suhteuttamalla pitkäkestoiselle ulkomaanjaksolle lähteneet uusien opiskelijoiden määrään. Ammattikorkeakoulusektorilla ulkomaanjaksolle lähteviä oli vuonna 2018 keskimäärin 12 % uusista opiskelijoista. Aktiivisimpia lähtijöitä ovat Saimaan ja Lahden ammattikorkeakoulun sekä Haaga-Helian opiskelijat. Näissä noin viidennes tai neljännes uusista opiskelijoista lähtee ulkomaanjaksolle.

Yliopistosektorilla aktiivisuus ulkomaanjaksolle lähtemisessä on näin laskettuna suurempaa kuin ammattikorkeakouluissa, keskimäärin 22 %. Yliopistojen joukossa ylivoimaista kärkisijaa pitää Svenska handelshögskolan, jossa ulkomaanjaksolle lähtevien määrä vastaa kolmea neljäsosaa uusista opiskelijoista. Svenska handelshögskolanissa on asetettu korkeakoulun tasolla tavoitteeksi, että kaikki opiskelijat osallistuvat ulkomaanjaksolle osana opin-tojaan ja tutkintoihin on rakennettu tilaa liikkuvuusjaksolle.

Ammattikorkeakouluopiskelijat tekevät lyhytkestoisia ulkomaanjaksoja lähes yhtä paljon kuin pitkäkestoisia.

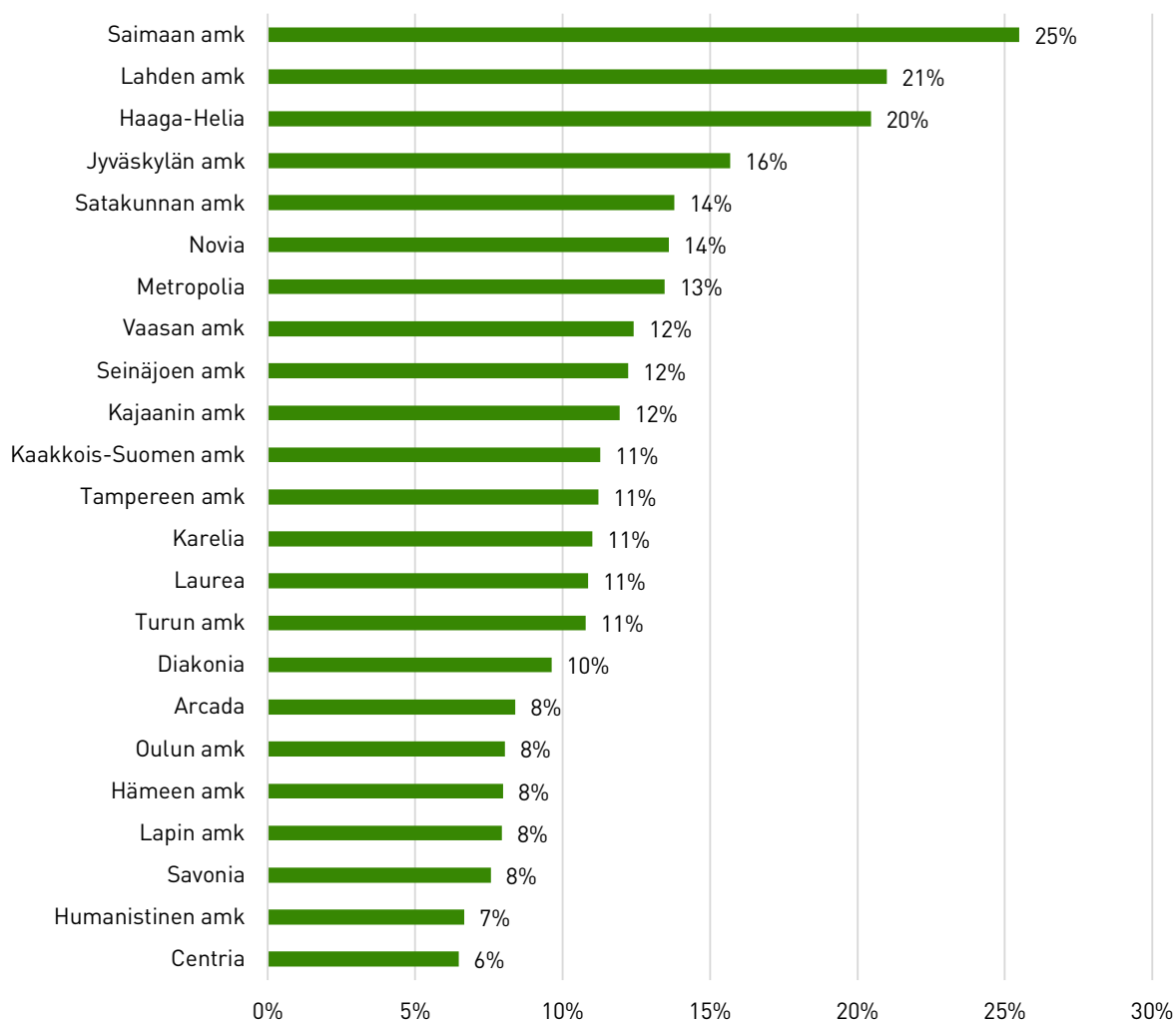
Ammattikorkeakouluissa opiskelijat tekevät paljon lyhytkestoisia, alle 3 kuukauden ulkomaanjaksoja, jotka eivät ole mukana edellä olevassa tarkastelussa. Kaiken kaikkiaan ammattikorkeakouluissa tehdään lyhytkestoisia ulkomaanjaksoja melkein yhtä paljon kuin pitkäkestoisia. Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus painottuu vahvasti lyhytkestoisiin jaksoihin erityisesti Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, Savonia-ammattikorkeakoulussa, Tampereen ammattikorkeakoulussa, Karelia-ammattikorkeakoulussa ja Yrkeshögskolan Noviassa. Myös Kajaanin, Jyväskylän ja Metropolia-ammattikorkeakoulussa sekä Yrkeshögskolan Acradassa opiskelijat tekevät lyhytkestoisia jaksoja enemmän kuin pitkiä.

TAULUKKO 1. PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) AMMATTIKORKEAKOULUISSA 2016-2018

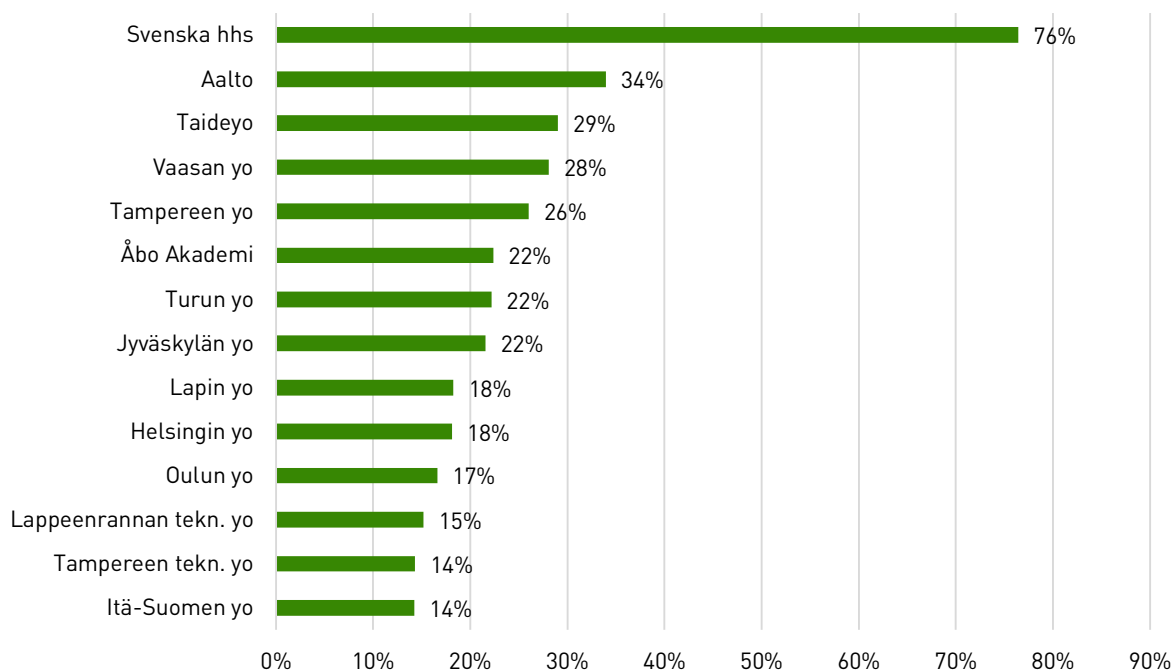
	2016	2017	2018	Muutos 2016-2018
Humanistinen amk	48	43	25	-48 %
Arcada	81	79	49	-40 %
Laurea	317	260	196	-38 %
Seinäjoen amk	179	147	119	-34 %
Yhs Novia	181	150	124	-31 %
Hämeen amk	197	167	136	-31 %
Tampereen amk	344	265	245	-29 %
Turun amk	365	290	262	-28 %
Lapin amk	170	172	123	-28 %
Karelia	143	129	106	-26 %
Oulun amk	204	145	153	-25 %
Kaakkois-Suomen amk	329	303	255	-22 %
Savonia	156	172	123	-21 %
Saimaan amk	260	245	206	-21 %
Diakonia-amk	98	44	79	-19 %
Haaga-Helia	558	521	470	-16 %
Centria	59	52	50	-15 %
Jyväskylän amk	295	290	260	-12 %
Metropolia	553	481	488	-12 %
Lahden amk	281	224	248	-12 %
Kajaanin amk	91	110	82	-10 %
Vaasan amk	93	92	97	4 %
Satakunnan amk	132	129	188	42 %

TAULUKKO 2. PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) YLIOPISTOISSA 2016-2017

	2016	2017	2018	Muutos 2016-2018
Lappeenrannan tekn. yo	249	197	166	-33 %
Helsingin yo	847	651	655	-23 %
Oulun yo	410	361	327	-20 %
Tampereen tekn. yo	212	222	172	-19 %
Vaasan yo	266	287	221	-17 %
Lapin yo	122	105	110	-10 %
Turun yo	575	630	530	-8 %
Aalto-yo	886	830	841	-5 %
Jyväskylän yo	488	503	471	-3 %
Svenska hhs	299	280	295	-1 %
Tampereen yo	625	692	624	0 %
Åbo Akademi	176	151	180	2 %
Taideyo	81	65	83	2 %
Itä-Suomen yo	286	289	306	7 %

KUVIO 4. PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUHTEESSA UUSIEN OPISELIJOIDEN MÄÄRÄÄN AMMATTIKORKEAKOULUITTAIN 2018, %

KUVIO 5. PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUHTESSA UUSIEN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄÄN YLIOPISTOITTAIN 2018, %

2.5 Joka kolmas ulkomaille lähtijä on kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alalta

Lukumääräisesti eniten pitkäkestoisia, vähintään 3 kuukauden ulkomaanjaksoja tekevät kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alan opiskelijat. Yli kolmannes ulkomaille lähtijöistä on tällä alalla. Ammattikorkeakoulusektorilla suuria lähettäjäaloja ovat myös tekniikan alat ja palvelualat, yliopistosektorilla yhteiskuntatieteet ja tekniikan alat.

Kun tarkastellaan liikkuvuusaktiivisuutta suhtauttamalla alalta ulkomaanjaksolle lähtevien määrä alan uusien opiskelijoiden määrään, nousevat kärkeen jossain määrin eri alat. Ammattikorkeakoulusektorilla palvelualat on aktiivisin lähettäjäala, seuraavina kauppa, hallinto ja oikeustieteet sekä taiteet ja kulttuurialat. Yliopistosektorilla kauppa, hallinto ja oikeustieteet on aktiivisin ala, seuraavina yhteiskuntatieteet ja humanistiset alat.

Koulutusalojen välillä on suuria eroja, kun tarkastellaan opiskelijoiden aktiivisuutta lähteä ulkomaanjaksolle.

Ammattikorkeakoulusektorilla ulkomaanjaksolle lähtevien osuus vaihtelee nollostasta 29 prosenttiin. Vähiten lähteviä suhteessa uusiin opiskelijoihin on yhteiskuntatieteiden, lääketieteiden sekä terveys- ja hyvinvointialoilla. Tosin yhteiskuntatiede on ammattikorkeakoulusektorilla hyvin pieni ala, jolla aloittaa vuosittain vain joitakin kymmeniä opiskelijoita. Yliopistoissa opiskelijoiden aktiivisuus lähteä ulkomaanjaksolle vaihtelee seitsemästä lähes 50 prosenttiin. Vähäisintä aktiivisuus on lääketieteitten sekä terveys- ja hyvinvointialojen opiskelijoiden keskuudessa.

Eri koulutusaloilla vallitsee erilainen kulttuuri sen suhteen, kuinka luontevana ulkomaille lähtö näyttäytyy. Ulkomaanjaksolle ei ole kaikilla aloilla yhtä helppo järjestää tilaa lukujärjestykseen. Esimerkiksi tiukemmin säädellyillä aloilla kuten lääke- ja hoitotieteissä tiettyjen asiasisältöjen opiskelu ja kurssien suorittaminen järjestyksessä on tarkempaa. Voi myös olla, matalan liikkuvuuden aloilla on enemmän aikuisopiskelijoita, joille pitkäkestoiselle jaksolle lähteminen on vaikeampaa.

Pitkäkestoiset ulkomaanjaksot ei ole toisaalta koko kuva opiskelijoiden kansainvälistymisestä alalla. Osalla matalan liikkuvuusaktiivisuuden aloista tehdään paljon lyhytkestoisia, alle 3 kuukauden ulkomaanjaksoja. Esimerkiksi ammattikorkeakoulusektorilla terveystieteiden ja hyvinvointialoilla sekä tekniikan aloilla tehdään enemmän lyhytkestoisia ulkomaanjaksoja kuin pitkiä. Sama tilanne on yliopistosektorilla lääketieteessä.

Ulkomaanjaksolle lähtevien määrä on kahden viime vuoden aikana vähentynyt lähes kaikilla koulutusaloilla. Ainoastaan yliopistosektorilla on taide- ja kulttuurialoilla sekä lääketieteissä tapahtunut pientä kasvua vuodesta 2016.

TAULUKKO 3. AMMATTIKORKEAKOULUJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) KOULUTUSALOITTAIN

	Pitkäkestoiset jaksot Suomesta 2018, lkm	Pitkäkestoiset jaksot Suomesta 2018, %	Kehitys 2016-2018	Liikkuvuusaktiivisuus. Ulkomaanjaksot suhteessa uusien opiskelijoiden määrään, %
Kasvatusalat	42	1 %	-31 %	16 %
Taiteet ja kulttuurialat	321	8 %	-18 %	21 %
Humanistiset alat	8	0 %	-43 %	8 %
Yhteiskunnalliset alat	0	0 %	-100 %	0 %
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	1528	37 %	-17 %	22 %
Luonnontieteet	6	0 %	-76 %	8 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	257	6 %	-13 %	8 %
Tekniikan alat	667	16 %	-16 %	9 %
Maa- ja metsätalousalat	59	1 %	-40 %	8 %
Lääketieteet	8	0 %	-43 %	4 %
Terveystieteiden ja hyvinvointialat	566	14 %	-37 %	5 %
Palvelualat	619	15 %	-12 %	29 %
Ammattikorkeakoulut yhteensä	4084	100 %	-20 %	12 %

TAULUKKO 4. YLIOPISTOJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAAJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) KOULUTUSALOITTAIN

	Pitkäkestoiset jaksot Suomesta 2018, lkm	Pitkäkestoiset jaksot Suomesta 2018, %	Kehitys 2016-2018	Liikkuvuus-aktiivisuus. Ulkomaanjaksot suhteessa uusien opiskelijoiden määrään, %
Kasvatusalat	278	6 %	-4 %	11 %
Taiteet ja kulttuurialat	220	5 %	4 %	25 %
Humanistiset alat	567	12 %	-15 %	26 %
Yhteiskunnalliset alat	778	16 %	-4 %	31 %
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	1667	35 %	-5 %	46 %
Luonnontieteet	230	5 %	-11 %	11 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	220	5 %	-28 %	11 %
Tekniikan alat	602	13 %	-17 %	17 %
Maa- ja metsätalousalat	69	1 %	-13 %	16 %
Lääketieteet	54	1 %	8 %	7 %
Terveys- ja hyvinvointialat	73	2 %	-13 %	10 %
Palvelualat	43	1 %	-30 %	24 %
Yliopistot yhteensä	4809	100 %	-9 %	22 %

Koulutusalojen väliset erot kansainvälisessä liikkuvuudessa selittävät osan korkeakoulujen eroista, mutta myös korkeakoulujen välillä on eroja

Koulutusalojen väliset erot opiskelijoiden liikkuvuusaktiivisuudessa heijastuvat jos-sain määrin myös korkeakoulujen välisiin eroihin. Monessa korkeakoulussa, jossa opiskelijat lähtevät aktiivisesti ulkomaanjaksolle, opintotarjonta painottuu kansainvälisessä liikkuvuudessa aktiivisille aloille. Yliopistosektorilla liikkuvuudessa aktiivisissa korkeakouluissa on runsaasti opiskelijoita kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alalla, taiteiden alalla ja/tai yhteiskunnallisilla aloilla. Sen sijaan kansainvälisessä liikkuvuudessa vähemmän aktiivisissa yliopistoissa opinnot painottuvat vahvemmin tekniikan ja luonnontieteen aloille. Ammattikorkeakoulusektorilla vastaavasti aktiivisissa korkeakouluissa on runsaasti opiskelijoita kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alalla. Vähemmän aktiivisissa ammattikorkeakouluissa opiskelijoiden sisäänotto painottuu vahvemmin terveys- ja hyvinvointialoille sekä tekniikkaan.

Toisaalta koulutusalojen väliset erot opiskelijoiden liikkuvuusaktiivisuudessa eivät selitä kokonaan korkeakoulujen välisiä eroja. Myös saman alan opiskelijoiden aktiivisuus lähteä ulkomaanjaksolle voi vaihdella suuresti eri korkeakouluissa. Esimerkiksi yliopistosektorilla kaupan, hallinnon ja oikeustieteen alan opiskelijoiden liikkuvuusaktiivisuus (ulkomaanjaksot alalla suhteessa uusiin opiskelijoihin alalla) vaihtelee Aalto-yliopiston 73 prosentista Itä-Suomen yliopiston 27 prosenttiin. Vastaavasti ammattikorkeakoulusektorilla aktiivisimmat kaupan, hallinnon ja oikeustieteen opiskelijat löytyvät Lahden ammattikorkeakoulusta (46 %) ja vähiten aktiiviset Centria-ammattikorkeakoulusta (4 %).

TAULUKKO 5. OPISKELIJOIDEN LIIKKUVUUSAKTIIVISUUS (ULKOMAANJAKSOT / UUDET OPISKELIJAT) KOLMELLA ERI KOULUTUSALALLA ERI YLIOPISTOISSA 2018

Kaupan, hallinnon ja oikeus-tieteen opiskelijat		Yhteiskunnallisten alojen opiskelijat		Tekniikan alojen opiskelijat	
Aalto-yo	73 %	Tampereen yo	43 %	Aalto-yo	23 %
Svenska hhs	66 %	Jyväskylän yo	36 %	Tampereen tekn. yo	16 %
Oulun yo	51 %	Turun yo	30 %	Oulun yo	13 %
Tampereen yo	49 %	Helsingin yo	28 %	Turun yo	13 %
Helsingin yo	45 %	Vaasan yo	20 %	Lappeenrannan tekn. yo	9 %
Turun yo	43 %	Itä-Suomen yo	12 %		
Lappeenrannan tekn.yo	33 %	Lapin yo	12 %		
Vaasan yo	32 %	Oulun yo	11 %		
Jyväskylän yo	31 %				
Lapin yo	30 %				
Itä-Suomen yo	27 %				

TAULUKKO 6. OPISKELIJOIDEN LIIKKUVUUSAKTIIVISUUS (ULKOMAANJAKSOT / UUDET OPISKELIJAT) KAHDELLA ERI KOULUTUSALALLA ERI AMMATTIKORKEA-KOULUISSA 2018

Kaupan, hallinnon ja oikeustieteen opiskelijat		Tekniikan alojen opiskelijat	
Lahden amk	46 %	Saimaan amk	24 %
Metropolia	41 %	Kaakkois-Suomen amk	15 %
Jyväskylän amk	35 %	Jyväskylän amk	14 %
Saimaan amk	32 %	Metropolia	12 %
Tampereen amk	32 %	Centria	12 %
Vaasan amk	30 %	Turun amk	11 %
Karelia	29 %	Seinäjoen amk	10 %
Seinäjoen amk	24 %	Arcada	9 %
Kaakkois-Suomen amk	21 %	Tampereen amk	8 %
Haaga-Helia	21 %	Hämeen amk	8 %
Arcada	21 %	Lahden amk	8 %
Kajaanin amk	17 %	Karelia	8 %
Savonia	16 %	Novia	7 %
Satakunnan amk	16 %	Oulun amk	5 %
Oulun amk	14 %	Satakunnan amk	4 %
Hämeen amk	14 %	Vaasan amk	4 %
Novia	14 %	Lapin amk	4 %
Laurea	14 %	Savonia	4 %
Turun amk	12 %		
Lapin amk	10 %		
Centria	4 %		

2.6 Eurooppa on selvästi suurin ulkomaanjaksoiden kohde- ja lähtöalue

Korkeakouluopiskelijoiden pitkäkestoiset ulkomaanjaksot Suomesta ovat kahdessa vuodessa vähentyneet kaikkiin maanosiin. Yli kaksi kolmasosaa sekä ammattikorkeakoulu- että yliopisto-opiskeijoista lähtee ulkomaanjaksolle johonkin Euroopan maahan. Euroopan osuus vaihtokohteena on neljän vuoden perspektiivillä hieman kasvanut, joskaan muutos ei ole kovin suuri.

Suomeen tulevista vaihto-opiskelijoista vielä suurempi osuus kuin lähtevistä tulee toisesta Euroopan maasta. Erityisesti ammattikorkeakouluissa Euroopan osuus saapuvasta liikkuvuudesta on merkittävä. Neljän vuoden perspektiivillä Euroopan osuus vaihto-opiskelijoiden lähtöalueena on hivenen pienentynyt ja Aasian kasvanut. Muutokset eivät ole kuitenkaan kovin suuria.

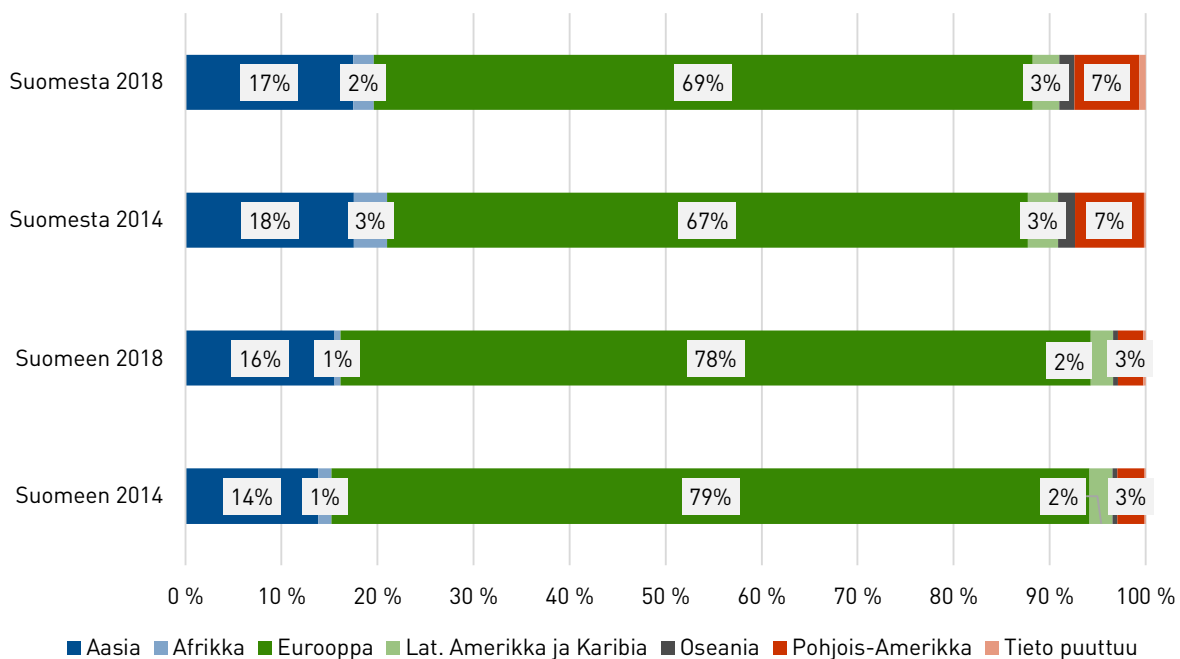
TAULUKKO 7. AMMATTIKORKEAKOULUJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) 2018 SUOMESTA JA SUOMEEN MAANOSITTAIN

	Suomesta			Suomeen		
	Lkm	%	Muutos 2016-18	Lkm	%	Muutos 2016-18
Aasia	718	18 %	-19 %	531	14 %	-2 %
Afrikka	138	3 %	-25 %	17	0 %	113 %
Eurooppa	2829	69 %	-21 %	3180	82 %	-1 %
Latinalainen Amerikka ja Karibia	72	2 %	-42 %	84	2 %	29 %
Oseania	45	1 %	-29 %	3	0 %	0 %
Pohjois-Amerikka	219	5 %	-15 %	41	1 %	32 %
Tieto puuttuu	63	2 %	80 %	3	0 %	
Ammattikorkeakoulut yhteensä	4084	100 %	-20 %	3861	100 %	0 %

TAULUKKO 8. YLIOPISTOJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) 2018 SUOMESTA JA SUOMEEN MAANOSITTAIN

	Suomesta			Suomeen		
	Lkm	%	Muutos 2016-18	Lkm	%	Muutos 2016-18
Aasia	834	17 %	-2 %	1063	17 %	12 %
Afrikka	51	1 %	-11 %	46	1 %	-18 %
Eurooppa	3278	68 %	-11 %	4848	76 %	2 %
Latinalainen Amerikka ja Karibia	172	4 %	-9 %	153	2 %	13 %
Oseania	97	2 %	-18 %	48	1 %	-14 %
Pohjois-Amerikka	377	8 %	-4 %	230	4 %	7 %
Tieto puuttuu	-	0 %	-100 %	24	0 %	167 %
Yliopistot yhteensä	4809	100 %	-9 %	6412	100 %	4 %

KUVIO 6. AMMATTIKORKEAKOULUJEN JA YLIOPISTOJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUOMESTA JA SUOMEEN MAANOSITTAIN 2014 JA 2018

2.7 Moneen suosittuun kohdemaahan lähtevien määrä on vähentynyt

Ulkomaanjaksojen määrän väheneminen ei kohdistu vain muutamaankohdemaahan, vaan toistuu usean maan kohdalla. Suosituimpien kohdemaitten joukossa on vain muutama, jonne lähtevien opiskelijoiden määrä ei olisi kahdessa vuodessa vähentynyt. Japaniin, Vietnamiin, Hongkongiin, Taiwaniin ja Bulgariaan lähtevien määrä on kasvanut tarkastelujaksolla. Itävaltaan, Kanadaan, Sveitsiin ja Koreaan lähtijöiden määrä on puolestaan pysynyt ennallaan. Prosentuaalisesti suurin pudotus on tapahtunut Malesiaan, Viroon, Venäjälle, Islantiin ja Indonesiaan lähtevien määrässä.

Suomesta lähtevät ja Suomeen tulevat opiskelijavirrat ovat epätasapainossa monen maan kanssa. Esimerkiksi Saksasta, Ranskasta, Espanjasta, Kiinasta ja Italiasta tulee Suomen korkeakouluihin selvästi enemmän opiskelijoita kuin täältä lähtee niihin. Vastaavasti Britanniaan, Japaniin, Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin lähtee enemmän opiskelijoita kuin niistä tulee tänne.

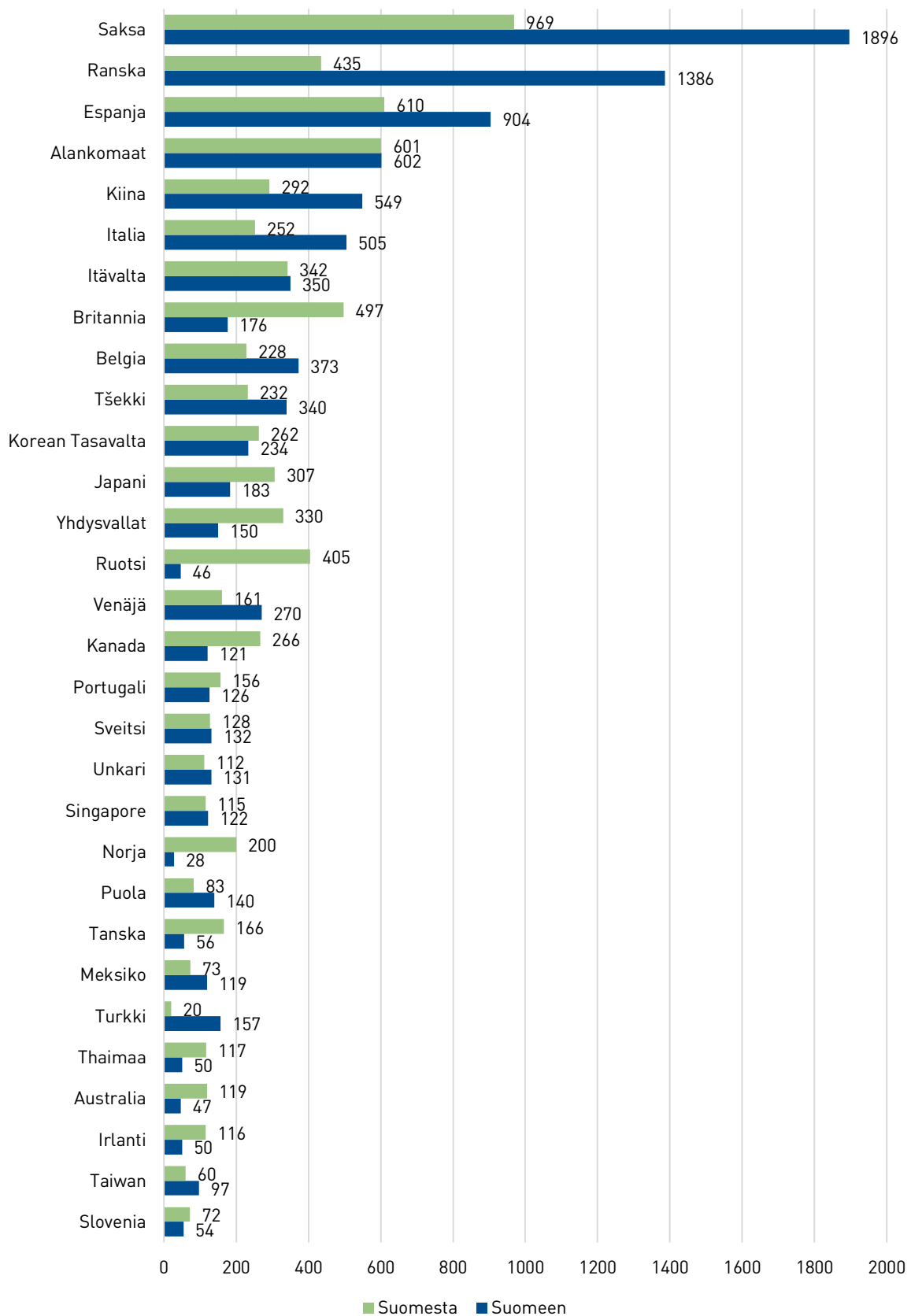
Lyhytkestoisia, alle 3 kuukauden ulkomaanjaksoja korkeakouluopiskelijat tekevät osittain samoihin kohdemiin kuin pitkäkestoisiakin, mutta erojakin on. Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot painottuvat enemmän lähialueille, naapurimaihin ja Eurooppaan ja vähemmän kauko-kohteisiin kuten Aasian maihin. Venäjälle ja Viroon suomalaisopiskelijat tekevät selvästi enemmän lyhyitä jaksoja kuin pitkiä.

Lyhytkestoisten ulkomaanjaksojen top10 kohdemaata vuonna 2018 olivat

- Saksa 627
- Venäjä 487
- Ruotsi 336
- Espanja 261
- Alankomaat 254
- Britannia 210
- Ranska 194
- Belgia 147
- Viro 142
- Norja 127

TAULUKKO 9. PITKÄKESTOISTEN ULKOMAANJAKSOJEN (VÄHINTÄÄN 3 KK) YLEISIMMÄT KOHDEMAAT 2016-18

	2016	2017	2018	Muutos 2016-18
Saksa	1166	1120	969	-17 %
Espanja	761	718	610	-20 %
Alankomaat	700	663	601	-14 %
Britannia	671	482	497	-26 %
Ranska	466	450	435	-7 %
Ruotsi	521	443	405	-22 %
Itävalta	334	306	342	2 %
Yhdysvallat	387	351	330	-15 %
Japani	262	271	307	17 %
Kiina	347	344	292	-16 %
Kanada	263	257	266	1 %
Korean tasavalta	261	271	262	0 %
Italia	256	214	252	-2 %
Tšekki	234	265	232	-1 %
Belgia	248	235	228	-8 %
Norja	215	170	200	-7 %
Tanska	215	207	166	-23 %
Venäjä	282	235	161	-43 %
Portugali	170	172	156	-8 %
Sveitsi	127	147	128	1 %
Australia	151	139	119	-21 %
Thaimaa	162	145	117	-28 %
Irlanti	158	135	116	-27 %
Singapore	135	117	115	-15 %
Unkari	130	95	112	-14 %
Vietnam	83	99	103	24 %
Puola	93	84	83	-11 %
Meksiko	78	69	73	-6 %
Slovenia	75	51	72	-4 %
Indonesia	96	92	66	-31 %
Hongkong	51	57	60	18 %
Taiwan	55	59	60	9 %
Chile	74	60	58	-22 %
Kreikka	75	64	54	-28 %
Islanti	73	67	48	-34 %
Viro	96	63	47	-51 %
Kroatia	53	46	46	-13 %
Nepal	47	45	36	-23 %
Malesia	74	56	35	-53 %
Bulgaria	7	33	35	400 %

KUVIO 7. PITKÄKESTOISTEN ULKOMAANJAKSOJEN (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUURIMMAT YHTEISTYÖMAAT 2018

2.8 Valtaosa ulkomaanjaksoista tehdään EU:n Erasmus+-ohjelman kautta

Ulkomaanjaksojen määrä on vähentynyt vuosina 2016 -2018 kaikissa liikkuvuusohjelmissä. Suurin prosentuaalinen pudotus on kansallisesti rahoitetuissa ulkomaanjaksoissa. Yli puolet pitkäkestoisista eli vähintään 3 kuukauden mittaisista ulkomaanjaksoista Suomesta tehdään EU:n Erasmus+-ohjelman rahoituksella. Erasmus+-ohjelman osuus Suomesta ulkomaille suuntautuvista ulkomaanjaksoista on viime vuosina kasvanut muutamalla prosenttiyksiköllä.

Suomeen tulevat pitkäkestoiset ulkomaanjaksot painottuvat vieläkin vahvemmin Erasmus+-ohjelmaan. Vuonna 2018 peräti 78 % saapuvista vaihto-opiskelijoista tuli ohjelman kautta. Myös saapuvissa ulkomaanjaksoissa Erasmus+-ohjelma osuus on viime vuosina jonkin verran kasvanut.

Liikkuvuusohjelmia kuvaavissa luvuissa voi olla epätarkkuuksia. Tiedot kerätään korkeakouluista ja korkeakouluissa voi joissakin tapauksissa olla epätietoisuutta siitä, minkä rahoituksen tai ohjelman puitteissa opiskelija liikkuu. Esimerkiksi joitakin kansallisia apurahoja opiskelija hakee itsenäisesti, jolloin se voi korkeakoulun näkökulmasta mennä sekaisin opiskelijan itsenäisesti järjestämän ja rahoittaman free mover -liikkuvuuden kanssa.

TAULUKKO 10. AMMATTIKORKEAKOULUJEN JA YLIOPISTOJEN PITKÄKESTOISET ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KK) SUOMESTA LIKKUVUUSOHJELMAN MUKAAN

	2016	2017	2018	Muutos 2016-18	2018 [%]
Erasmus+	6021	5562	5143	-15 %	58 %
Korkeakoulun oma sopimus	2139	2017	2059	-4 %	23 %
Opiskelijan oma järjestely	948	879	705	-26 %	8 %
Muu ohjelma	473	516	427	-10 %	5 %
Pohjoismaiden ministerineuvoston ohjelma	482	367	371	-23 %	4 %
Kansallinen ohjelma	194	95	104	-46 %	1 %
Tuntematon	187	108	86	-54 %	1 %

3 NÄKÖKULMIA LASKEVIIN LIKKUVUUSLUKUIHIN

3.1 Ulkomailta hyväksytyjen opintopisteiden määrä on kasvanut

Vaikka Suomen korkeakouluista ulkomaille tehtyjen ulkomaanjaksojen määrä on vähentynyt, on opiskelijoiden ulkomailla suorittamien ja tutkintoon hyväksiluettujen opintojen määrä vastaavasti hieman kasvanut. Ammattikorkeakouluopiskelijat suorittivat vuonna 2018 yhteensä hieman vajaat 150 000 opintopistettä ulkomailla, kun mukaan lasketaan sekä opinnot ulkomaisissa korkeakouluissa että kansainvälisen harjoittelun tuomat opintopisteet. Yliopisto-opiskelijoilla vastaava opintopistemäärä on runsaat 130 000.

Vuonna 2018 ammattikorkeakouluopiskelijat saivat keskimäärin hyväksiluettua 19 opintopistettä per ulkomaanjakso ja yliopisto-opiskelijat 24 opintopistettä per opintojakso, kun ulkomailta hyväksiluetun opintopistemäärän jakaa samana vuonna tehtyjen ulkomaanjaksojen (lyhyt- ja pitkäkestoiset) määrällä.

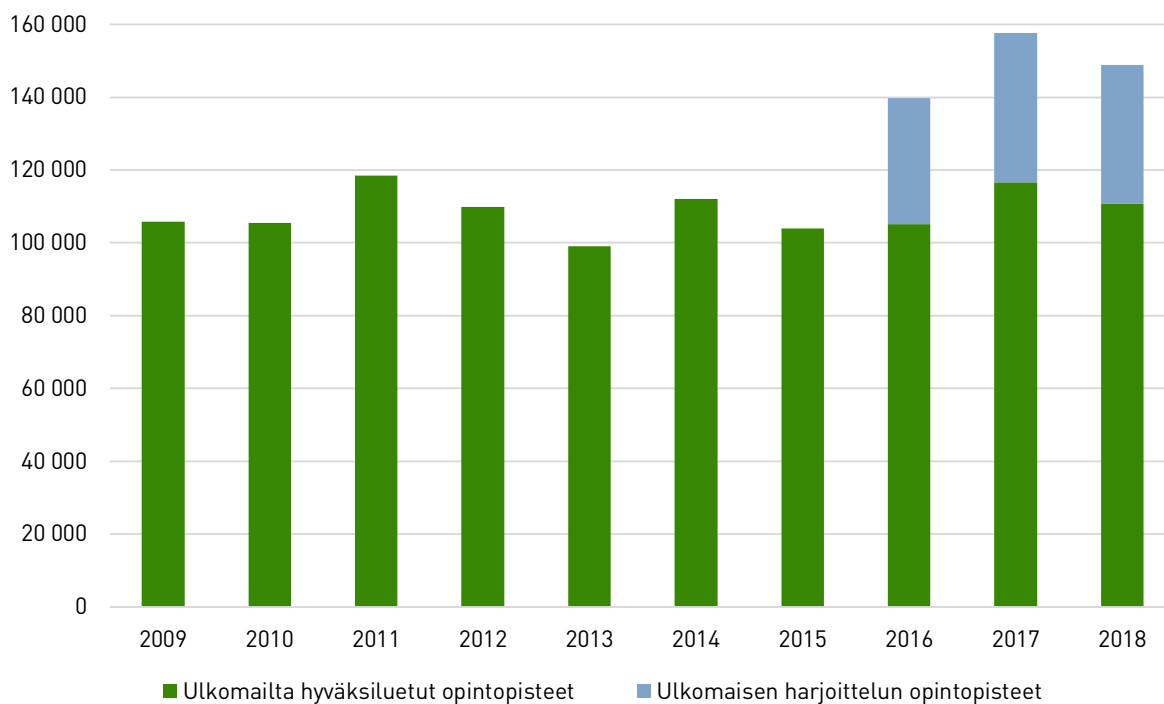
Hyväksiluettujen opintopisteiden määrä per ulkomaanjakso on kasvanut parissa vuodessa sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa. Vuonna 2016 ammattikorkeakouluopiskelijat suorittivat 16 opintopistettä ja yliopisto-opiskelijat 21 opintopistettä per ulkomaanjakso.

Se että suomalaisopiskelijoiden tekemien ulkomaanjaksojen määrä on laskenut ja ulkomailta hyväksiluettujen opintopisteiden määrä kasvanut, voi kertoa monesta asiasta. Yksi mahdollinen selitys on, että korkeakouluopiskelijat opiskelevat ulkomailla tehokkaammin ja saavat tehtyä aikaisempaa enemmän tutkinnon kannalta relevantteja suorituksia.

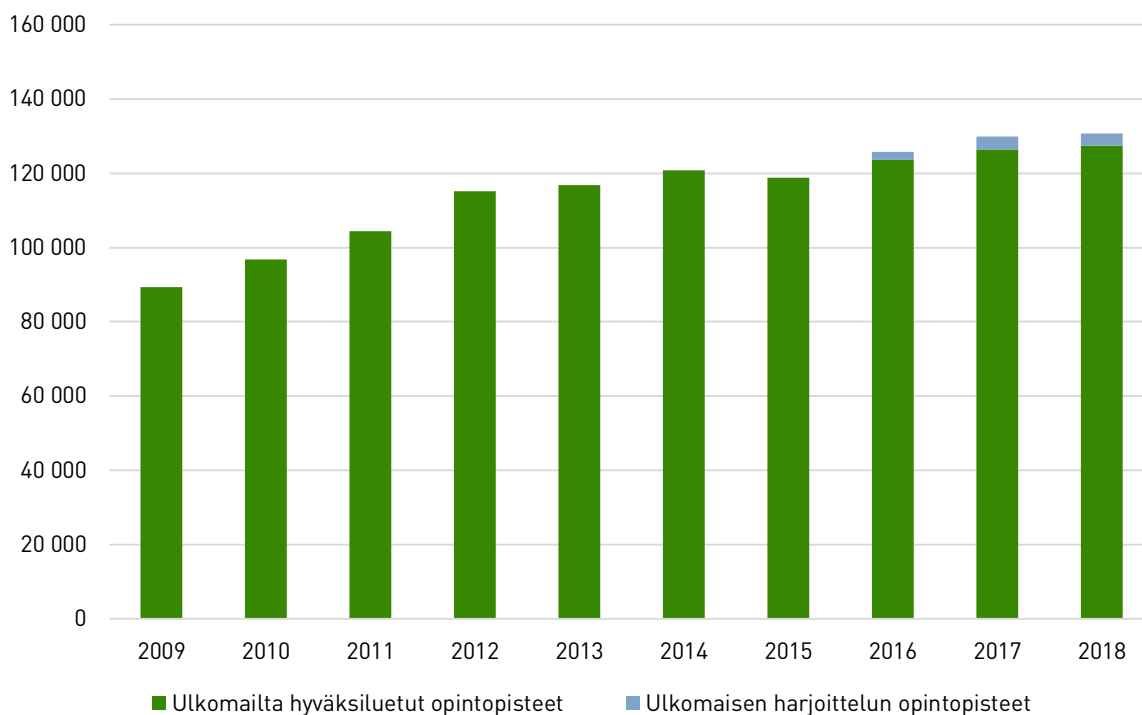
Toisaalta ulkomaanjaksojen määrän väheneminen ja ulkomailta hyväksiluettujen opintopisteiden määrän kasvu ajoittuu ajankohtaan, jolloin korkeakoulujen rahoitusmallia muutettiin. Korkeakoulut alkoivat saada osan perusrahoituksestaan ulkomailta hyväksiluettujen opintopisteiden perusteella eikä ulkomaanjaksojen määrän perusteella kuten aikaisemmin. Muutos on voinut vaikuttaa korkeakoulujen intoon tilastoida näitä asioita.

Esimerkiksi Erasmus+-ohjelmassa opiskelijavaihdon toimintaperiaatteisiin kuuluu, että opiskelija, kohdekorkeakoulu ja kotikorkeakoulu suunnittelevat etukäteen ulkomailla tehtävät opinnot ja että kotikorkeakoulu hyväksyy ulkomailla tehdyt opinnot osaksi tutkintoa. Edellytyksenä on, että ulkomailla tehdyt opinnot ovat relevantteja tutkinnon kannalta ja sopivat tutkintoon.

Vipunen-tilastopalvelusta löytyy tietoa myös ulkomailta hyväksiluetuista opintopisteistä. Lisäksi vuodesta 2016 lähtien tietoa löytyy erikseen ulkomailla tehdystä harjoittelusta saaduista opintopisteistä.

KUVIO 8. AMMATTIKORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN ULKOMAISISTA OPINNOISTA JA HARJOITTELUSTA HYVÄKSILUETUT OPINTOPISTEET 2009-2018

KUVIO 9. YLIOPISTO-OPISKELIJOIDEN ULKOMAISISTA OPINNOISTA JA HARJOITTELUSTA HYVÄKSILUETUT OPINTOPISTEET 2009-2018

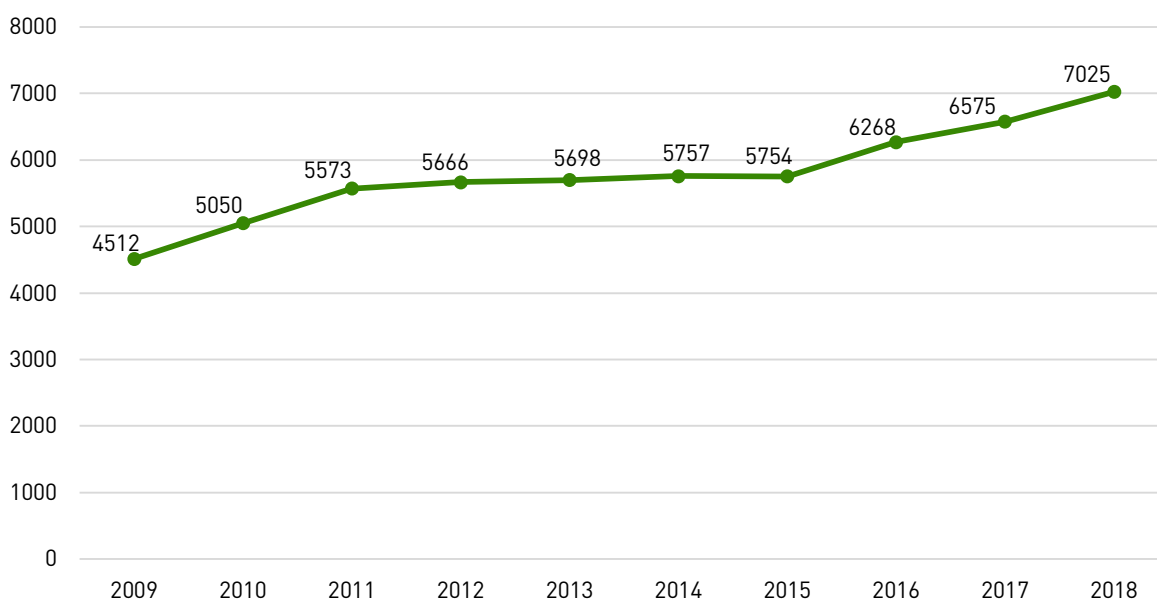
3.2 Ruotsissa ja Norjassa ulkomaanjaksolle lähtevien opiskelijoiden määrä ei ole laskenut

Tarkastelu muutamasta vertailumaasta antaa viitteitä siitä, että ainakaan näin selvä pudotus ulkomaanjaksolle lähtevien määrässä ei ole yleistä muualla. Tosin melko harvassa maassa tilastoidaan ulkomaanjaksoja muuten kuin Erasmus+- ja vastaavien ohjelmien osalta, joten vertailutietoa ei juurikaan ole saatavilla.

Norjassa korkeakouluopiskelijoiden vähintään 3 kuukautta kestävät ulkomaanjaksot eivät ole vähentyneet viime vuosina vaan päinvastoin reippaasti kasvaneet. Kasvua edelsi Norjassa muutaman vuoden tasainen jakso vuosina 2012 – 2015, jolloin ulkomaille lähtevien määrät eivät juurikaan muuttuneet.

Ruotsissa ulkomaille lähtevien vaihto-opiskelijoiden määrä on lukuvuonna 2017/18 kasvanut edellisvuodesta, joskin tätä ennen Ruotsissa oli useamman vuoden jakso, jolloin ulkomaille lähtijöiden määrä pysyi samana tai jopa hieman putosi. Ruotsissa tilastointi kattaa vain eri vaihto-ohjelmien kautta ulkomaille lähteneet opiskelijat, ei itse vaihtonsa järjestäneitä kuten Suomessa.

Saksassa ei kerätä kansallisia tilastoja ulkomaanjaksolle lähtevistä korkeakouluopiskelijoista muutoin kuin Erasmus+-ohjelmassa. Deutsches Studentenwerk DZW on tehnyt vuodesta 1991 lähtien kyselyjä opintojensa loppuvaiheessa oleville korkeakouluopiskelijoille. Näiden perusteella näyttäisi siltä, että ulkomaanjaksolla olleiden opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista on viime vuosina hieman laskenut Saksassa. Kun vuonna 2006 32 % loppuvaiheen opiskelijoista oli kyselyn mukaan ollut ulkomaanjaksolla, oli vastaava osuus 28 % vuonna 2016⁶.

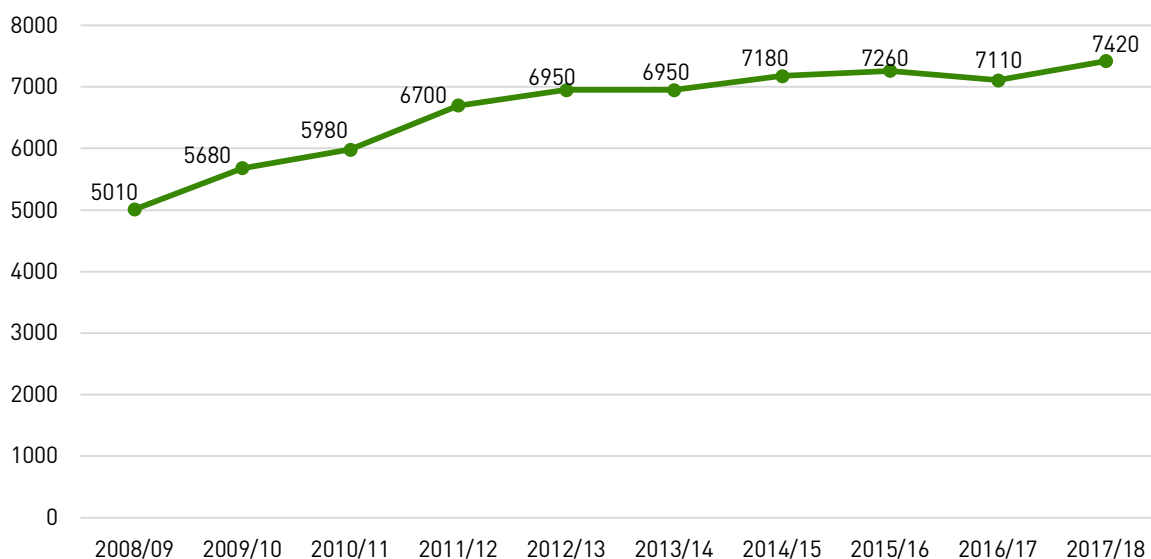

KUVIO 10. NORJASTA ULKOMAANJAKSOLLE (VÄHINTÄÄN 3 KK) LÄHTEVÄT KORKEAKOULUOPISKELIJAT 2009-2018⁷

6 DSW social surveys 1991–2016. Wissenschaft weltoffen 2019. http://www.wissenschaftweltoffen.de/publikation/wiwe_2019_verlinkt.pdf

7 Tilstandsrapport for høyere utdanning 2019. Diku rapportserie 05/2019. <https://diku.no/rapporter/diku-rapportserie-05-2019-tilstandsrapport-for-hoeyere-utdanning-2019>

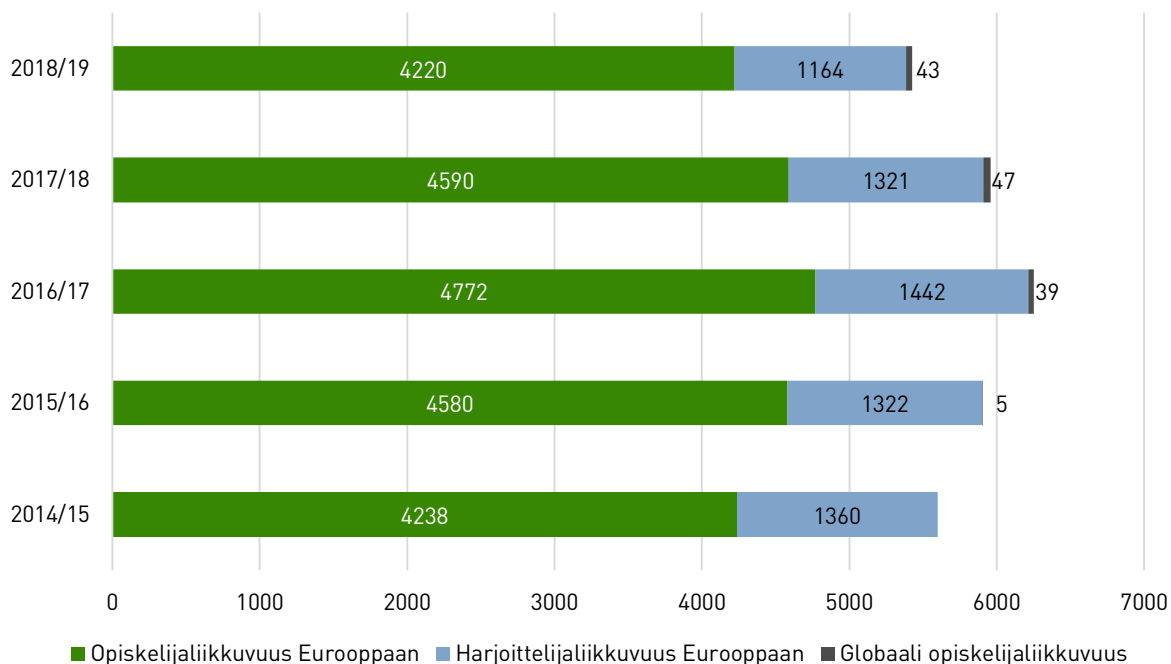
KUVIO 11. RUOTSISTA ULKOMAILLE LÄHTEVÄT VAIHTO-OPISKELIJAT (UTBYTESSTUDENTER) 2008/09 – 2017/18⁸

3.3 Myös Erasmus+-liikkuvuus Suomesta ulkomaille on vähentynyt

EU:n Erasmus+-ohjelma on ylivoimaisesti suurin yksittäinen liikkuvuusjärjestely korkeakouluopiskelijoille. Yli puolet Suomesta ulkomaanjaksolle lähtevästä opiskelijasta lähtee Erasmus+-ohjelman kautta ja rahoituksella. Sillä mitä ohjelmassa tapahtuu on siten merkitystä kansainväliselle opiskelijaliikkuvuudelle laajemminkin.

Opetushallituksen Erasmus+-ohjelmahallinnosta saatujen tilastojen perusteella suomalaisopiskelijoiden into lähteä ulkomaanjaksolle myös Erasmus+-ohjelman kautta on parina viime vuonna vähentynyt. Vähenevät liikkujamäärät eivät siten näyttäisi koskevan esimerkiksi vain korkeakoulujen rahoittamia ulkomaanjaksoja.

⁸ Universitet och högskolor. Internationell studentmobilitet i högskolan 2017/18. UKÄ Universitets Kanslers Ämbetet och SCB. <https://www.uka.se/download/18.532d51a91677e1d468b81d/1544189266185/SM1803-internationell-studentmobilitet-2017-18.pdf>

KUVIO 12. KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN KANSAINVÄLINEN LIKKUVUUS SUOMESTA ULKOMAILLE ERASMUS+-OHJELMASSA VUOSINA 2014-15 – 2018-19

3.4 Opiskelijoiden näkemyksiä ulkomaanjaksolle lähdön esteistä

Mitä mieltä opiskelijat itse ovat ulkomaanjaksolle lähtemisestä? Miksi he eivät lähdä ulkomaanjaksolle?

Kansainvälisen Eurostudent-tutkimuksen⁹ mukaan yleisimmät syyt olla lähtemättä vaihtoon ovat taloudelliset syyt, ero perheestä tai puolisoista sekä huoli vakituisen työpaikan menettämisestä. Kansainvälisen liikkuvuuden näkökulmasta merkittävää on se, että Eurostudent-tutkimuksen mukaan kohtalaisen iso osa opiskelijoista on iältään jo vanhempia sekä perheellisiä: keskimääräinen ikä opintojen aloitushetkellä oli 22 vuotta ja kuudesosalla (16 %) vastaajista oli lapsia. Aikuisopiskelijat ovat muita useammin säännöllisessä työssä ja he lähtevät harvemmin ulkomaanjaksolle osana opintojaan.

Turun yliopiston ylioppilaskunnan keväällä 2018 opiskelijoilleen tekemässä kyselyssä¹⁰ kävi ilmi, että eri tiedekuntien opiskelijat korostavat eri asioita syinä olla lähtemättä ulkomaanjaksolle. Se ettei saa sisällytettyä ulkomaan opintoja pää- tai sivuaineopintoihin korostui erityisen vahvasti lääketieteen, mutta myös kasvatustieteen opiskelijoilla. Samoilla aloilla opiskelijat korostavat myös sitä, etteivät halua jäädä jälkeen vuosikurssistaan, mikä viittaa ”koulumaisesti” eteneviin opintoihin, jossa on tärkeää suorittaa kurssit tietyssä järjestyksessä.

Kasvatustieteen, yhtiskuntatieteen sekä humanististen aineiden opiskelijat korostivat muita enemmän sitä, ettei elämäntilanne mahdollista ulkomaille lähtöä. Kasvatustieteen sekä

⁹ Opiskelijatutkimus 2017. EUROSTUDENT VI –tutkimuksen keskeiset tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:37

¹⁰ Turun yliopiston ylioppilaskunnan julkaisematon kysely jäsenilleen <https://www.tyy.fi/fi/medialle/ajankohtaista/opiskelijavaihdontodellisista-kustannuksista-ja-hyodyista-tulisi-puhua>

luonnontieteitten ja tekniikan opiskelijat puolestaan pitivät muita tärkeämpänä tekijänä sitä, etteivät tiedä, keneltä kysyä neuvoa ulkomaanjaksolle lähtemiseen. Se ettei löydä mieleisiä vaihtokohteita oli keskimääräistä tärkeämpi tekijä yhteiskuntatieteen, luonnontieteen ja tekniikan sekä kaupallisen alan opiskelijoille. Ulkomaanjakson pitäminen hyödyttömänä itselle ei kaiken kaikkiaan ollut kovin yleinen syy olla lähtemättä. Kiinnostavaa on kuitenkin, että kaupallisen alan opiskelijoiden keskuudessa tämä syy korostui muita aloja selvemmin.

3.5 Korkeakoulujen henkilökunnan näkemyksiä vähenevän liikkuvuuden syistä

Miksi pitkäkestoisille ulkomaanjaksoille lähdetään aikaisempaa vähemmän? Tilastojen näkökulmasta kyse on lähes kaikille korkeakouluille ja koulutusaloille yhteisestä ongelmasta. Lisäksi tilastojen perusteella opiskelijat eivät ole siirtyneet suuressa määrin tekemään lyhytkestoisia ulkomaanjaksoja, vaikka näissä onkin pientä kasvua viime vuosina ollut. Pienenevät vuosikurssit eivät myöskään selitä vähenevää lähtijöiden määrää, sillä vastaavan suuruista laskua korkeakouluopintojen aloittajien määrässä ei ole ollut.

Opetushallitus kysyi korkeakoulujen kansainvälisen hallinnon edustajilta näkemyksiä laskun taustalla olevista tekijöistä Erasmus+-koordinaattoritapaamisessa sekä korkeakoulujen kansainvälisten asioiden kevätpäivillä keväällä 2019. Keskustelun perusteella hahmottui, että laskevan liikkuvuusinon taustalla on paljon erilaisia ilmiöitä ja tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tapauksesta riippuen eri painoarvolla.

Yhtenä keskeisenä syynä laskulle nähtiin se, ettei vaihto-opiskelu ja sen järjestäminen ole enää selkeä strateginen tavoite korkeakouluissa. Korkeakoulujen toiminnassa painopiste on siirtynyt muuhun tekemiseen ja muita kansainvälisiä tehtäviä – kuten esimerkiksi koulutusvienti ja lukuvuosimaksujen hallinnointi – on tullut rinnalle. Kireä taloustilanne on myös joutanut henkilökunnan vähentymiseen, jolloin tekijöitä on korkeakoulussa entistä vähemmän.

Korkeakouluissa kaivataan myös kansallisesti selkeämpää viestiä siitä, että vaihto-opintojen järjestäminen on tärkeää ja että korkeakouluilta odotetaan sitä. Osaltaan ulkomaanjaksojen merkitystä on vähentänyt se, etteivät ne ole enää mukana korkeakoulujen uudessa rahoitusmallissa, jonka perusteella korkeakoulujen perusrahoitus jaetaan.

Tutkinto-ohjelmiin toivottiin ulkomaanjakson tiiviimpää nivomista osaksi opetussuunnitelmaa. Tutkinnot ovat tiiviitä ja täynnä eikä niihin helposti mahdu kansainvälistä liikkuvuusjaksoa. Harvaan tutkinto-ohjelmaan on myöskään rakennettu selkeää liikkuvuusikkunaa eli kohtaa opinnoissa, jolloin ulkomaille kannattaa lähteä. Opiskelijat opiskelevat ulkomaanjaksolla helposti tutkinnon kannalta ylimääräisiä opintoja, jotka paisuttavat tutkintoa. Vaihto-opiskeluun lähtöä ei myöskään tueta riittävästi opiskelijan henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa.

Samaan aikaan opiskelijat kokevat lisääntyvää painetta valmistua nopeasti sekä huolta toimeentulostaan. 2010-luvulla opintotuen enimmäiskesto on lyhennetty ja opintotukea muutettu lainapainotteisemmaksi. Osa opiskelijoista ei kuitenkaan halua rahoittaa opintoja lainarahalla. Tilastokeskuksen mukaan työssäkäyvien opiskelijoiden osuus on hieman viime vuosina kasvanut, vaikka ei ylläkään 6-8 vuoden takaiseen. Työtä ei haluta jättää ulkomaanjakson takia. Kaiken kaikkiaan opiskelijalle on tarjolla paljon erilaisia kiinnostavia ja hyödyllisiä tapoja kasvattaa osaamista, kokemusta ja CV:tä. Vaihto-opinnot ulkomailta joutuu kilpailemaan näiden kanssa opiskelijan mielenkiinnosta.

Korkeakoulujen henkilökunnan näkemyksiä kansainvälisen liikkuvuuden laskun syistä*

Korkeakouluihin liittyviä syitä

- Opiskelijavaihto ei ole selkeä strateginen tavoite. Korkeakoulun johdolta ja ministeriöstä tuleva viesti on ristiriitainen: toisaalta kansainvälisyyteen kannustetaan, toisaalta toiminnalta viedään resursseja ja tukea.
- Ulkomaanjaksot eivät ole korkeakoulujen uudessa rahoitusmallissa rahoituksen kriteerinä, jolloin niiden järjestämiseltä on kadonnut suora taloudellinen kannustin.
- Korkeakoulujen tulospaineet siirtävät toiminnan fokusta kansainvälisen liikkuvuuden järjestämisestä muihin asioihin.
- Korkeakouluissa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota opiskelijoiden nopeaan valmistumiseen, jolloin vaihto-opiskelu voi näyttytyä opintoja pitkittävältä rasitteelta.
- Tiukassa taloustilanteessa on vähennetty henkilökuntaa, joka olisi edistämässä kansainvälistä liikkuvuutta.
- Korkeakoulut ovat saaneet uusia kansainvälisiä tehtäviä, kuten koulutusvienti ja lukukausimaksuja maksavat kansainväliset tutkinto-opiskelijat. Tämä vie resursseja pois vaihto-opiskelun järjestämisestä.
- Vaihto-opiskelumahdollisuuksia ja vaihto-opiskelun hyötyjä ei markkinoida opiskelijoille riittävästi.
- Korkeakouluissa ei tilastoida ulkomaanjaksvoja yhtä huolellisesti kuin ennen, kun korkeakoulu ei saa niistä enää suoraan rahoitusta.

Tutkintoihin liittyviä syitä

- Tutkinnot ovat tiiviitä eikä vaihto-opiskelu mahdu tutkintoon. Tutkintoihin ei ole rakennettu selkeää ”liikkuvuusikkunaa” eli tilaa, jolloin opiskelija voi suorittaa ulkomaanjakson.
- Kansainvälisyyteen liittyvä ohjaus tutkinnon sisällä puuttuu. Opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) ei tue riittävästi ulkomaanjaksolle lähtöä ja kansainvälistymistä.
- Ulkomailla suoritettut opinnot hyväksiluetaan ylimääräisinä ja ne paisuttavat tutkintoa. Partnerikorkeakoulujen opetustarjontaa ei tunneta riittävän hyvin, jotta tutkintoon pakollisina kuuluvia osioita voisi suorittaa ulkomailla.
- Tutkinnoissa ei ole riittävää englanninkielistä opintotarjontaa, johon voi vastavuoroisesti ottaa ulkomaisia vaihto-opiskelijoita.
- Tutkinto-ohjelmissa kiinnitetään enenevässä määrin huomiota kotikansainvälistymiseen ja opintojen tarjoamiseen virtuaalisena.

Opiskelijoihin liittyviä syitä

- Työmarkkinat vetävät aikaisempaa paremmin ja opiskelijoiden työnteko lisääntyy. Työnteon ohessa ei ole aikaa lähteä ulkomaille eikä halua lopettaa työsuhdetta.
- Opiskelijoiden toimeentuloa on leikattu, mikä vähentää halukkuutta ja uskallusta lähteä ulkomaille. Taloudelliset syyt ovat opiskelijakyselyissä merkittävä syy olla lähtemättä ulkomaanjaksolle.
- Opiskelijat kohtaavat paineen valmistua nopeasti. Tämä vähentää intoa lähteä ulkomaanjaksolle ellei sen merkitys tutkinnolle ole selvä.
- Opiskelijoilla on muitakin tapoja saada kansainvälistä kokemusta eikä vaihto-opiskelu ole enää niin ainutlaatuista.

- Opintoihin on entistä enemmän tarjolla muitakin kiinnostavia sisältöjä ja projekteja. Ulkomaanjakso joutuu kilpailemaan näiden kanssa opiskelijan mielenkiinnosta.
- Kansainvälinen opiskelijavaihto ei ole enää nuoremman sukupolven opiskelijoille ”se juttu”.
- Opiskelijoiden elämäntilanteet ovat moninaisia ja muuttuvat. Parisuhde ja perhe rajoittavat lähtöhalukkuutta ja toisaalta opiskelijat peruvat ulkomaille lähdön suunnitelmien muuttuessa.
- Moni kokee, että Suomessa on hyvä olla eikä halua lähteä muualle.
- Lyhyet jaksot kiinnostavat erityisesti perheellisiä ja työssäkäyviä opiskelijoita, joita on yhä enemmän opiskelijoiden joukossa, enemmän kuin perinteiset vähintään 3 kuukauden mittaiset ulkomaanjaksot.

*Keskustelut Erasmus+-koordinaattoritapaamisessa sekä Kansainvälisten asioiden kevätpäivillä keväällä 2019

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6641-3
ISSN 1798-8926